

компетентности и целесообразности ее внедрения в процесс профессиональной подготовки будущих инженеров-педагогов сферы швейного производства.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, инженер-педагог, технологическая компетентность, исследовательско-экспериментальная проверка.

УДК37.015.31:[78+792.8

Полякова Анастасія,
кафедри педагогічного мистецтва
і фортепіанного виконавства
НПУ імені М. П. Драгоманова

ОЗНАЙОМЛЕННЯ ЗІ СПЕЦИФІКОЮ ОРГАНІЗАЦІЇ ТАНЦІВ РІЗНИХ НАРОДІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-РИТМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Анотація. Земну кулю населяють люди багатьох національностей. Кожен народ, кожна нація має своєрідний і неповторний характер, своє національне обличчя, систему поглядів та уявлень, свою творчість. У характері народних традицій людей, що проживають на різних, часто віддалених територіях, є багато спільних рис та елементів, хоча зустрічається чимало відмінностей, навіть у культурних традиціях народів, зокрема і в музиці. Тому постає питання: чим зумовлені ці особливості, що відрізняють національне обличчя одного народу від іншого. Що впливає на формування своєрідних і неповторних рис, якими кожна нація вирізняється з-поміж інших. Відповідь на ці питання становлять завдання цієї статті.

Ключові слова: *танці різних народів, музично-ритмічна культура.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Як відомо, історичний розвиток сформував і певну музичну культуру кожного народу, самотню, неперевершену і цікаву. Кожна музична культура має свої особливості, свій колорит. В нашій статті ми висвітлимо, як за допомогою ритмічних малюнків народних танців різних країн можна розпізнати саму країну її самотність та особливість, чим визначилась актуальність роботи.

За М. Бажаном, поняття «ритм» походить від грецьк. «розміреність», «такт» і означає закономірне чергування упорядкованих звукових елементів. У музиці ритм виявляється в організованому чергуванні звуків різної тривалості, що є засобом виразності й формоутворення музики. Ритм є обов'язковим елементом музичної інтонації і надзвичайно різноманітним. Існують певні ритмічні формули і звороти, характерні для тієї або іншої національної музики, її пісень і танців (гопак, полька, мазурка), окремих жанрів [1, 252].

Аналіз досліджень і публікацій із проблеми, виокремлення невирішених її частин. Теоретичні передумови вивчення чуття ритму в процесі сприйняття і осмислення музики присутні у працях Б. Асаф'єва, В. Медушевського, Є. Назайкінського, А. Сохора, Б. Теплова, Г. Ципіна. Педагогічні умови естетичного розвитку дітей засобами музики відображені в роботах О. Апраксіної, Е. Абдуліна, Н. Ветлугіної, В. Петрушина, К. Тарасової. Усі ці роботи складають значний науковий доробок. Проте, на наш погляд, далеко не всі питання знайшли в них цілісне і повне висвітлення, зокрема розвиток чуття ритму школярів на прикладі різних країн. Якщо у дитини відсутнє емоційне

переживання музики, вона не здатна виразно відтворити ігрові образи, рухатись відповідно до характеру твору.

Формулювання цілей статті. Мета – ознайомити школярів із особливостями музично-ритмічних структур танців різних народів.

Виклад основного матеріалу. Музичні звуки мають різні характеристики: висоту, тембр, динаміку, тривалість. Загальна тривалість звуку лежить в основі музичного ритму. Відчуття емоційної виразності, музичного ритму і відтворення його в рухах розвивають одну з музичних здібностей дитини – музично-ритмічне почуття. Воно формується і розвивається у процесі різних видів музичної діяльності: співів, гри на музичних інструментах, ритмічних рухів та слухання музики. Але найбільшою мірою музично-ритмічне почуття, на нашу думку, формується у процесі слухання музики. Не випадково в мистецтві ритм набуває особливого гармонічного значення. В. Бехтерев у процесі своїх досліджень дійшов висновку про те, що музичний ритм здатний встановити рівновагу в діяльності нервової системи дитини, вгамувати занадто збуджених дітей і розтормошити повільних. Чуття ритму у дітей відіграє регулюючу роль у музичному середовищі. Ось чому ми вважаємо, що під час слухання музики у дитини розвивається не тільки музичний слух, але й вимальовується певна ритмічна картинка за якою вона здатна, маючи певні знання зрозуміти про яку країну йдеться. За основу свого дослідження ми взяли програму «Музичне мистецтво 4 клас», тому що саме в 4 класі учні починають конкретніше знайомитись з музичною культурою інших народів. І саме в 4 класі по програмі з слухання музики використовуються народні танці різних країн.

Наукові дослідження стосовно народних танців та етнохореології ХХ століття належать С. Гребенщікову, М. Жорницькій, О. Климову, Н. Наєждиній, А. Смирновій, Т. Устиновій, М. Хворосту, Ю. Чурко. Українські наукові дослідження з народної хореографії кінця ХХ – початку ХХІ століття представлені працями К. Василенка, В. Волчукової, С. Легкою, А. Підлипської, О. Бойко, Л. Косаковської. Народний танець – фольклорний танець, який виконують у своєму природному середовищі, і має певні традиційні для цієї місцевості рухи, ритми, костюми тощо. Термін «народний танець» іноді застосовується до танців, які мають історичне значення в європейській культурі та історії. Термін «народний танець» призначений для танців, які значною мірою пов'язані з традицією та зародились у ті часи, коли існували відмінності між танцями «простого народу» і танцями «вищого суспільства».

Вважаємо за доцільне розглянути танцювальні ритми деяких народів. Ознайомимось із *італійським народним танцем*, національні танцювальні традиції якого зародилися в Італії в ХІV столітті (в основу танця покладені прості рухи, в яких не було чіткої закономірності і кодифікованості). У становленні танцювального мистецтва не обійшлося без знаних осіб, танцювальних майстрів: Доменіко да П'яченца, Гьюгельма Ебрео де Песарро, які були танцмейстерами при дворах Лоренцо Медичі та Ізабелли Д'Есте, яких запрошували як учителів.

Характерна особливість італійських танців – швидкість руху. Але, незважаючи на швидкість, танцювальні рухи доволі прості. Називаються танцювальні рухи в танцювальній спадщині Італії «Balli». Інша характерна особливість італійських танців –

постійні переходи з повної стопи на носок. Переходи ці символічні, і вони позначають зв'язок земного (коли танцюрист опускається на повну стопу) і божественного (коли піднімається на носок). Ми розглянемо лише один з багатьох італійських танців – тарантелу.

Тарантела (Tarantella) – танець у супроводі гітари, тамбурина і кастаньєт, поширений у Неаполі, Апулії, Калабрії і на Сицилії, музичний розмір – 3/8, 6/8 такту.

Згідно з однією з легенд, якщо людину вкусив павук тарантул, то уникнути зараження можна, лише танцюючи тарантелу протягом декількох годин. Жителі в Середньовіччі вірили, що саме ця комаха може заразити божевіллям. Музику для цього танцю грають на гітарі чи тамбурині, його можна танцювати в парі або соло. Люди утворюють коло, спочатку рухаються ритмічно в один бік, а потім повинні різко змінити напрямок. Зараз його також можна побачити на весіллях Незважаючи на те, що тарантела набула широкого розповсюдження на всьому півдні Італії, класичною все ж вважається неаполітанська тарантела. У балетному мистецтві італійський танець представлений «неаполітанським танцем» з дивертисменту балету Петра Чайковського «Лебедине озеро», хореографія Маріуса Петіпа, 1890 року, балеті Рикардо Дріго «Арлекінада», хореографія Маріуса Петіпа, 1900 року, балетом Ігоря Стравінського «Пульчінелла», хореографія Леоніда Мясіна, 1920 року, а також неокласичною мініатюрою «Тарантела» Джорджа Баланчіна, на музику Луї Моро Готтшалька, 1964 року.

Угорська танцювальна спадщина теж розглядається нами, оскільки вважається надбанням світової театральнo-музичної культури. У різні часи на території Угорщини жили і творили такі великі композитори, як Бела Барток, Ференц Ліст, Юган Брамс, Франц Шуберт.

Особливістю угорської танцювальної музики є те, що вона надзвичайно мелодійна і наспівна, але, водночас – темпераментна й експресивна. Зазвичай, мелодія угорського танцю ділиться на дві частини. Перша частина – це своєрідний вступ, широкий і мелодійний, а друга – швидка і темпераментна. Музичний розмір угорського танцю – $2/4$ і $4/4$ такту. Пісенно-танцювальний фольклор Угорщини дуже багатий і різноманітний. Коло сюжетів і тем для танців дуже широкий. Це – обрядові, військові, трудові, ігрові, святково-календарні танці. По цих танцях можна дізнатися про чисельні деталі життя, характер та побут народу. Угорські танці бувають чоловічими, жіночими і змішаними, і пластика кожного з цих танців відрізняється. Найскладніші чоловічі танці, в яких багато важких синкопованих рухів, численних танцювальних елементів – стрибки, плескання. Відомішим угорським танцем є – «чардаш» [4].

Чардаш (угор. csárdás, від csárda – «шинок, корчма») – традиційний угорський народний танець з музичним розміром $2/4$, $4/4$ такту. Кожна мелодія чардашу, у 8-му чи 16-му тактах, має наприкінці повну завершену каденцію з характерним і незмінним малюнком мелодії. Чардашу характерні гостра, часто синкопована ритміка, віртуозна імпровізація [3].

Розглядаючи *польські народні танці* відмітимо їх особливість, яка полягає в тому, що в польському фольклору органічно переплетена музика, танці й співи. у кожному регіоні танцюють по-різному, тобто власні краков'яки і мазурки, і для кожного танцю є свій костюм. *Мазурка* походить від жителів історичної області Мазовії – мазурів, у яких уперше з'явився цей танець. Музичний розмір – $3/4$ або $3/8$, швидкий темп. Часті різкі акценти, які зміщуються на другу, а іноді й на третю долю такту.

У XVII столітті мазурка увійшла в цикл польських селянських танців, а в XIX столітті набула поширення як бальний танець у країнах Європи, її часто використовували у балетних виставах – «Пахіта», «Лебедине озеро» [3, с. 308].

Щодо інших танців, то *куявяк* це – лірична, повільна мазурка, тридольність якої близька до вальсової; танець-міркування або танець-спогад. Темп музики помірний; розмір 3/4 такту; мелодика плавна, є характерні акценти на різних долях такту. Після куювяка часто виконують *оберек*.

Оберек – різновид мазура з вибагливішим ритмічним малюнком і характерним акцентом на третій долі кожного другого такту. Темп танцю швидкий, розмір 3/4 такту; на 3-й долі кожного 2-го такту – гострий акцент, що супроводжується притупуванням. *Оберек* часто виконують після повільнішого – куювяка.

Краков'як – швидкий танець польського походження в 2/4 такту; форма двоколійна, мелодія жвава, часто має акцент на другій восьмій у такті, яка синкопрується з третьою. Ритм гострий, з частими синкопами. Виконують його весело, темпераментно, з гордовитою поставою [5].

Розглянемо *український народний танець*. Специфіка життя стародавніх східнослов'янських племен – древлян, дреговичів, в'ятичів, сіверян, волинян, білих хорватів, бужан та інших – слугували основою самобутньому, оригінальному, хореографічному мистецтву українського народу. Усі обряди, магичні звернення, заклинання тощо безпосередньо залежали і були органічно пов'язані зі землеробством і анімалістичним культом. Танцювальні рухи характерні для гопака, козачка, метелиці формують основу танців Центральної України, визначають головні

національні особливості української народної хореографії, якщо подивитись українські хороводи і сюжетні танці, легко помітити, що серед них є однойменні твори. Усі українські народні танці, які збереглись у художньому побуті народу, виконуються під музичний супровід. Український народ створив власне незвичайне, оригінальне хореографічне мистецтво, яке займає одне з провідних місць у світовій культурі. Першу класифікацію українських танців запропонував Василь Верховинець, поділивши всі українські танці на масові, парні й сольні [6, с. 7-8]. Музикознавці класифікують їх за характером музичного супроводу: гопак, козачки, польки, мазурки, кадрилі тощо. Відома класифікація за назвами танців: рибка, коваль, швець, горлиця тощо. Андрій Гуменюк у книжці “Українські народні танці» поділяє їх на хороводи, сюжетні й побутові [7, с. 9-15].

Розглянемо детальніше *український танець – гопак*, назва якого походить від дієслова гопати (плигати, скакати). Танець здебільшого імпровізаційний. У народі його танцюють так, щоб виконавці один одному не заважали. У танці використовують широкі стрибки, присядки і всілякі складні кружляння. Танцюристи намагаються виконати їх якнайкраще. Між ними розпочинається своєрідне змагання, яке за своїм характером нагадує російський перепляс. Гопак виник у козацькому побуті й спочатку його виконували лише чоловіки. Тепер його танцюють разом з чоловіками і жінки. Гопак може виконувати один (обов’язково чоловік), двоє, троє і більше танцюристів. У сценічній обробці він має відповідну композиційну структуру, яка складається з окремих танцювальних фігур, що, чергуючись, утворюють його орнаментальний малюнок. Проте гопак завжди відзначається героїчним

забарвленням. Мелодії гопаків, узагальнюючи ідейно-емоційний зміст танцю, під час його виконання часто змінюють свій характер: мужнє та героїчне звучання змінюється на радісне й запальне. Усе залежить від того, яку рису вдачі людини змальовано в хореографічному епізоді тієї чи іншої фігури гопака. Мелодій гопака дуже багато. Частина з них є пісенними: «Від Києва до Лубен» або «Гоп, мої гречаники». Основу їх становить інструментальна народна музика. Значну частину мелодій гопака виконують для слухання. Гопак зустрічаються в операх – «Сорочинська ярмарка» Михайла Мусоргського, «Мазепа» Петра Чайковського, «Травнева ніч» Миколи Римського-Корсакова, «Запорожець за Дунаєм» Семена Гулака-Артемівського та інших, а також у балетах «Тарас Бульба» Володимира Соловйова-Седого, «Марусі Богуславці» Анатолія Свечнікова [7, с. 191-194].

Крім європейських танців цікавими для ознайомлення є і *африканський танець* (наприклад, на південь від Сахари, Західна, Східна, Центральна, Південна Африка), який відрізняється від більшості західних форм відсутністю партнерів у танці (принаймні пари між чоловіком і жінкою). Замість цього значна частина танців групова, виступи поділені за статевою ознакою. Чоловіки танцювали для жінок, і навпаки. Для кожного віку існують власні танці. Це допомагає зміцнити племінні ролі, як з погляду статі, так і з погляду групової ідентичності. Африканський танець формувався впродовж багатьох століть – це синтетичний жанр, яскравий сплав звуків, музики, фарб і рухів, маючий сенс саме для африканця, який вміє його прочитати. Його основний ритмічний малюнок пов'язаний з ритмікою ударних інструментів. Танець супроводжується хоровим співом, часто й

акомпанементом на духових інструментах – мисливських рожках, очеретяних флейтах, трубах зі слонячих бивнів і стовбурців дерев. Яскравість і виразність танцю підкреслюється використанням масок – ритуальних, культових, ігрових ін. (іноді вагою до 6-8-ми кг), татувань, а також костюмів, ходуль, дзвіночків, різних прикрас, зброї [8, с. 4-7]. У народів тропічної Африки (Бенін, Конго, Габон, Ангола) танець був пов'язаний насамперед з полюванням і землеробством. Мисливці наслідували звички та крики тварин і птахів. Виконавці були одягнені в шкури тварин, їхні тотемні танці «обіцяли» удачу в полюванні. Перед полюванням на крупних тварин африканці влаштовували великі танцювальні вистави. У костюмах зі шкур леопарда, антилопи, інших тварин, з прикрасами зі страусового пір'я на головах танцюристи зображали цих тварин, яких переслідували мисливці на полюванні. Ці танці відрізнялися винятковим багатством, різноманітністю і гостротою ритмічного малюнка, наприклад: до наших днів дійшов танець «Ндламу», виконуваний учасниками в костюмах з звіриних шкір, у хутряних браслетах і головних уборах зі яскравим пір'ям птахів. Композиція танцю будується лінійно. Палиці, прикрашені білим хутром мавп, замінюють списи. Обов'язкова участь заспівувача, який співом задає ритм танцю, що поступово прискорюється і все більше ускладнюється. Цікавий і яскравий зулуський танець мисливців (Лесото) [8, с. 75-87]. Землеробні африканські народи (Нігерія, Нігер, Чад, Мозамбік), намагаючись викликати потрібний для посівів дощ, відтворювали музично-пластичні картинки руху хмар, потоків води, яка ллється, гуркіт грому. У багатьох народів були поширені танці птахів, які захищали посіви від шкідників, танці «подяки природи». Танці, виконувані в землеробській

церемонії, мають гладший характер ігровий й танцювальні рухи, наприклад: «танець Тамада» в Західній Африці (Кот Д'Івуар, Буркіна-Фасо, Гвінея, Сенегал, Нігерія, Нігер. Чад), виконуваний чоловіками в яскраво розписаних головних уборах, що імітують птахів, які тримають у дзьобі змію [8, с. 120-121]. (Розглянуті танцювальні форми є навчальними академічними дисциплінами, прикладами народно-сценічних танців для хореографічного виховання).

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок із напрямку. Представлені приклади музично-ритмічних особливостей танців різних народів, які можуть відтворюватись школярами в рухах, є матеріалом для ознайомлення учнів із характерними особливостями цих танців та розуміння їх значущості в культурі народів світу. Отже, за допомогою народних танців, їхніх специфічних ритмічних малюнків діти 4 класу можуть розпізнати країну, її самобутні і неповторні особливості. Певний ритмічний малюнок певного танцю створює неповторність та особливість колориту кожного народу, що в свою чергу дає нам можливість зрозуміти та поглибитися в вивчення музично-ритмічної культури школярів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Українська радянська енциклопедія / ред. М. П. Бажан; Т.12. – Київ :, 1963. – 252 с.
2. Илларионов Б. А. Творчество мексиканского хореографа Глории Контрерас : национальное и общекультурное : автореф. дис. на соискание научн. степени канд. искусствоведения : спец. 17.00.09 / Б. А. Илларионов. – Санкт-Петербург : С.-Петерб. гуманитар. ун-т профсоюзов, 2003. – 26 с.

3. Лопухов А. В. Основы характерного танца / А. В. Лопухов, А. В. Ширяев, А. И. Бочаров. – Санкт-Петербург : Лань, 2007. – 344 с.

4. Элементы венгерского танца. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http : //dance-composition.ru/publ/vengerskie_tancy_opisanie_i_videofragmenty/52](http://dance-composition.ru/publ/vengerskie_tancy_opisanie_i_videofragmenty/52).

5. Польские народные танцы [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://margo.hut.ru/index.files/Page528.htm>. – Загол. з екрана.

6. Верховинець В. М. Теорія українського народного танцю / В. М. Верховинець. – [5-те вид., доп.]. – Київ : Музична Україна, 1990. – 150 с

7. Гуменюк А. І. Українські народні танці / А. І. Гуменюк. – Київ : Наукова думка, 1969. – 617 с.

8. Фёдорова Л. Н. Африканский танец. Обычаи, ритуалы, традиции / Л. Н. Фёдорова. – Москва : Наука, 1986. – 128 с.

REFERENCES

1. Ukrayins'ka radyans'ka entsyklopediya / red. M. P. Bazhan; T.12. – К.:, 1963. – 252 s.

2. Yllaryonov B. A. Tvorchestvo meksykanskoho khoreohrafa Hloryu Kontreras : natsyonal'noe y obshchekul'turnoe : avtoref. dys. na soyskanye nauchn. stepeny kand. yskusstvedenyaya : spets. 17.00.09 / B. A. Yllaryonov. – Sankt-Peterburh : S.-Peterb. humanytar. un-t profsoyuzov, 2003. – 26 s.

3. Lopukhov A. V. Основы kharakternoho tantsa / A. V. Lopukhov, A. V. Shyryaev, A. Y Bocharov. – Sankt-Peterburh : Lan', 2007. – 344 s.

4. Эlementы venherskoho tantsa. – [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupa : [http : //dance-](http://dance-composition.ru/publ/vengerskie_tancy_opisanie_i_videofragmenty/52)

composition.ru/publ/vengerskie_tancy_opisanie_i_videofragmenty/52.

5. Pol'skiye narodnye tantsy [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupa : <http://margo.hut.ru/index.files/Page528.htm>. – Zahol. z ekrana.

6. Verkhovynets' V. M. Teoriya ukrayins'koho narodnoho tantsyu / V. M. Verkhovynets'. – [5-te vyd., dop.]. – Kyiv : Muzychna Ukrayina, 1990. – 150 s

7. Humenyuk A. I. Ukrayins'ki narodni tantsi / A. I. Humenyuk. – Kyiv : Naukova dumka, 1969. – 617 s.

8. Fëdorova L. N. Afrykanskyy tanets. Обычай, rytualы, tradytsyy / L. N. Fëdorova. – Moskva : Nauka, 1986. – 128 s.

Polyakova Anastasia. UNDERSTAND THE SPECIFIC ORGANIZATION OF DIFFERENT PEOPLE DANCING AS A FORM OF MUSICAL-RHYTHMIC CULTURE OF JUNIOR PUPILS

Abstract. Globe inhabited by people of many nationalities. Every nation, every nation has a peculiar and unique character, their national face, a system of views and ideas, their creativity. In the nature of folk traditions of people living in different, often remote areas, there are many common features and elements, but found many differences, even in the cultural traditions of peoples, particularly in music. So the question arises: what caused these features that distinguish the national face of one nation from another. What influences the distinctive and unique features, which each nation stands out among the others. The answer to these questions are the objectives of this article.

Keywords: *dance of different nations, rhythmic music and culture.*

Полякова Анастасія. ОЗНАКОМЛЕНИЕ СО СПЕЦИФИКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ТАНЦА РАЗНЫХ НАРОДОВ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ МУЗЫКАЛЬНО РИТМИЧНОЙ КУЛЬТУРЫ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Аннотация. Земной шар населяют люди многих национальностей. Каждый народ, каждая нация имеет своеобразный и неповторимый характер, свое национальное лицо, систему взглядов и представлений, свое творчество. В характере народных традиций людей, проживающих на разных, часто отдаленных территориях, есть много общих черт и элементов, хотя встречается немало различий, даже в культурных традициях народов, в том числе и в музыке. Поэтому возникает вопрос: чем обусловлены эти особенности, отличающие национальное лицо одного народа от другого. Что влияет на формирование своеобразных и неповторимых черт, которыми каждая нация отличается от других. Ответ на эти вопросы составляют задачи этой статьи.

Ключевые слова: танцы разных народов, музыкально-ритмическая культура.

FAMILIARIZATION WITH THE SPECIFIC ORGANIZATION OF DIFFERENT NATIONS` DANCES AS A MEAN OF FORMING MUSICAL AND RHYTHMIC CULTURE OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN

The globe is inhabited by people of many nationalities. Every nation has a distinctive and unique character, its national face, system of views and ideas, its creativity. People, leaving in different, often distant areas, have many common features and elements of folk traditions, although there are many differences, even in the cultural traditions,

including music. Thus the question arises: what had caused these features that distinguish national identities from one another? What is the source of the peculiar and unique features that differentiate each nation from others? The task of this article is to answer these questions.

As it is known, historical development had formed a musical culture of each nation, distinctive, unsurpassed and interesting. Every musical culture has its own specific character and flavor. In our article we will show how one can identify the country, its uniqueness and distinguishing characteristic by using rhythmic patterns of folk dances. These determine the relevance of this work.

According to M. Bazhan, the concept of "rhythm" is derived from Greek "regularity", "measure" and means regular alternation of organized sound elements. In music rhythm shows as an organized alternation of sounds of different duration, and that is a mean of expression and music forming. Rhythm is a core element of musical intonation and it is extremely various. There are certain rhythmic formulas and phrases specific to one or another national music, songs and dances (Hopak, Polka, Mazurka), genres.

The theoretical background of the study of rhythm sense in the process of music perception and comprehension is appeared in the works of B. Asafiev, V. Medushevsky, E. Nazajkinsky, A. Sohor, B. Teplov, G. Tsy-pin. Pedagogical conditions of aesthetic development of children by means of music is reflected in the works of O. Apraksina, E. Abdulin, N. Vetlugina, V. Petrushyn, K. Tarasova. All these works make up significant scientific achievements. However, in our view, not all questions have been completely and fully answered in these works, including development of a schoolchildren' rhythm sense, basing on the example of various countries. If a child has no emotional experience of

music, she/he is not able to recreate playing piece expressively, to move according to the composition nature.

Musical sounds have different characteristics: height, timbre, dynamics, duration. The total length of the sound is a core of musical rhythm. A feeling of emotional expressiveness, musical rhythm and its recreating in the movements helps to develop one of the child's musical ability – musical and rhythmic sense. It is formed and developed during different kinds of music activities: singing, playing musical instruments, rhythmic movements and listening to music. But in our opinion, the process of listening to music is the best way to develop musical and rhythmic sense. It's no coincidence that rhythm is of great harmonic value in art. During his research V. Bekhterev concluded that the musical rhythm is able to establish a balance of the child's nervous system activity, and to indulge too excited children and shake slow ones. Child's rhythm sense plays a regulating role in the musical environment. That is why we believe that during listening not only child's ear for music is developing, but also a rhythmic pattern is appeared, by which child could understand (having some knowledge) what country is referred. Our research is based on a program "Music Art for 4th Form", because in the 4th form children make first steps in acquainting with musical culture of other nations. And folk dances of different countries are used in the program for 4th form (in its part, dedicated to listening to music).

Presented examples of musical-rhythmic features of different nations dances that could be recreated in movements by schoolchildren are the material for familiarizing children with the characteristic features of these dances, and for understanding their significance in the world cultures.

So, with the help of folk dances and their specific rhythmic patterns kids from 4th form could recognize a country, its distinctive and unique features. A rhythmic pattern of a certain dance creates a uniqueness and peculiarity of each nation flavor, which in turn enables us to understand and to go into the study of musical-rhythmic culture of schoolchildren.

RECENZJA

***na książkę Малгожати Франц
Техника для восприятия проблем ТЗ / ZOOM.
Образовательный контекст***

Prezentowana pozycja książkowa zawiera się na 68 stronach. Składa się z Wprowadzenia (Введение, s. 5-8), czterech rozdziałów zatytułowanych kolejno: 1. Twórczość, 2. Wybrane metody twórczości technicznej, 3. Techniki wykorzystywane w twórczości technicznej, 4. Technika T3/ZOOM (1. Творчество, s. 9-34; 2. Избранные методы технического творчества, s. 35-46; 3. Техники, используемые в техническом творчестве, s. 47-52; 4. Техника Т3/ZOOM, s. 53-58) oraz Zakończenia (Окончание, s. 59-60), Bibliografii (Библиография, s. 61-63), Streszczenia i Słów kluczowych w języku rosyjskim i angielskim (Резюме, Ключевые слова, s. 65; Summary, Keywords, s. 67). Na stronie 68 widnieje adnotacja o autorce książki i jej afiliacja.

W rozdziale pierwszym (Twórczość/Творчество) Autorka opisuje twórczość w czterech wymiarach: twórcze dzieło/dokonanie, twórcza osoba/osobowość, twórczy proces, twórczość jako zespół stymulatorów społecznych – warunki twórczości, powołując się na najważniejsze koncepcje z zakresu twórczości.